

OSZK HIRADÓ

III. évfolyam
4. szám
1960. április

MÁJUS ELSEJE

Közel háromnegyed évszázaddal ezelőtt, 1889-ben a II. Internacionálé alakuló kongresszusán határozták el, hogy május elsejét a kizsákmányolás elleni tiltakozás és a proletárszolidaritás nemzetközi munkásünnepévé nyilvánítják.

Azóta alapjában változott meg a világ. Az egykor elnyomott proletáriátus helyén ma a világ lakosságának egyharmada, közel egymilliárd ember menetel a szocializmus zászlaja alatt. A szocialista világ országaiban a munkásosztály uralkodó osztállyá, a szocialista országok testvéri közössége pedig az egész nemzetközi munkásmozgalom alapjává lett. Ez a hatalmas tábor, élén a Szovjetunióval a nemzetközi haladás, a béke legfőbb ereje az egész világon.

Hazánkban is alapvetően megváltozott a helyzet és ennek megfelelően változott meg május elsejének, a munkások nemzetközi ünnepének tartalma is. Május elseje a munkásállam ünnepévé, a munkások, dolgozó parasztok és értelmiségiek ünnepévé, népi ünneppé vált. Jelszavai pedig a munkások jogaiért folytatott harc jelszavaiból a szocializmus építésének és a béke védelmének jelszavaivá lettek,

A jelszavak megváltoztak, de azonos maradt a cél. Napjainkban is ugyanazért folyik a küzdelem mint évtizedekkel ezelőtt: az emberiség, az egyes ember boldogságáért. De megváltoztak - és mai jelszavaink ezt fejezik ki - a cél elérésének eszközei hazánkban és mindazon országokban, ahol a munkásosztály kezében van a hatalom. Nekünk magyar dolgozóknak termelésünk növelésével, egy állandóan emelkedő életszintvonal biztosításával kell megteremtünk azt, amiről háromnegyed évszázaddal ezelőtt még csak álmodozni lehetett, a ténylegesen megvalósított szocializmust.

Igy ünnepel a szocialista világ, így ünnepel dolgozó népünk is. Azonban szerente a világon, ahol a munkásosztály még kizsákmányolt és elnyomott osztály, a proletáriátus létérdekeiért és szabadságáért küzd. Harcuk küzdelem a létbizonytalansággal, küzdelem a terror vagy a látszatszabadság ellen. Ezért ünnepünk - ha tartalmában meg is változott - kifejezése a velük való szolidaritásnak. Közös frontban harcolunk velük és minder haladó gondolkodású emberrel az emberiség egyetemes érdekéért, a békéért. Ezért válik mostani ünneplésünk a béke melletti harcok kiállításá, hatalmas demonstrációvá a béke ügye mellett, a pusztítás erőivel szemben.

Igy lesz a mi mostani ünnepségünk a béke, a demokrácia és a szocializmus melletti állásfoglalása; a május elseje pedig szimbolumává annak, hogy az emberiség örök tavaszát a munkásosztály teremti meg és, hogy a munkásosztály ebben a harcban olyan feltartóztathatatlan, mint maga a tavasz.

FELHIVÁS A VILÁG VALAMENNYI BÉKESZERETŐ EMBERÉHEZ

Levelet kapott könyvtárunk a moszkvai ÖSSZ-SZÖVETSÉGI IDEGENNYELVŰ IRODALOM ÁLLAMI KÖNYVTÁRÁTÓL, amelyhez egy, a leszereléssel kapcsolatos felhívást csatoltak francia és német nyelven. Könyvtárunk értesítette a küldő könyvtárat, hogy a felhívást az OSZK Híradó hasábjain tolmácsoljuk dolgozóinknak. Az alábbiakban a felhívás szövegét ismertetjük.

APPEL DE LA CONFERENCE DE L'OPINION SOVIETIQUE POUR LE DESARMEMENT A TOUTES LES FORCES PRISES DE PAIX DANS LE MOND

A SZOVJET NÉP LESZERELÉSI KONFERENCIÁJÁNAK FELHIVÁSA A VILÁG VALAMENNYI BÉKESZERETŐ EMBERÉHEZ

A leszerelési konferencia az egész szovjet nép akaratát fejezi ki és a világ békeerőjéhez a következő felhívással fordul:

Az emberiség előtt a maga teljes nagyságában áll az általános és teljes leszerelés kérdése, mert a további atomfegyverkezés háborúhoz, az emberiség katasztrófájához vezetne. A leszerelés többé nem álom, hanem az egyetlen kivezető út a jelenlegi veszélyes helyzetből. Ezért Hruscsovnak az ENSZ-ben előterjesztett, a Szovjetunió nevében tett reális és világos javaslata az általános, teljes és ellenőrzött leszerelésre a világ közvéleményében széleskörű támogatásra talált. A megállapodás útjában még akadályok vannak, sokakban még él a hidegháboru szelleme. A leszerelés problémájának gyors és igazságos megoldása érdekében a világ valamennyi békeszerető és jóakaratu emberének meg kell találnia a közös nyelvet és a közös akciók érdekében egymásnak kezet kell nyújtaniuk.

Lelkesen támogatjuk a Béke Világtanácsnak azt a felhívását, amely az általános és teljes leszerelés megvalósítására minden erőt egyesíteni kíván. Örömmel üdvözljük a sikeres londoni "Kelet-Nyugat" találkozót, amelyet a leszerelés kérdésének szenteltek. Tizenhat állam vett részt ezen a találkozón, ahol az általános és teljes leszerelés gondolatát egyhangulag elfogadták. Nagy elégtétellel állapítjuk meg, hogy "Az észszerű atompolitikáért küzdő nemzeti bizottság" és más békeszervezetek komoly munkát fejtenek ki az Egyesült Államokban. Üdvözljük az angol "Atomleszerelési Mozgalom" tevékenységét. Támogatjuk az indiai parlamenti bizottság békefelhívását és a japán atom-és hidrogénbombaellenes tanács sikeres harcát.

Felelősségünk teljes tudatában, valamennyi szovjet ember nevében szólítjuk fel a világ valamennyi békeszerető emberét:

UNISSONS NOS EFFORTS! CONTRIBUONS AU SUCCÈS DES PROCHAINS POURPARLERS SUR LE DÉARMEMENT GÉNÉRAL, COMPLET ET CONTRÔLÉ! LAISSONS DE CÔTÉ CE QUI PEUT NOUS DÉSUNIR! RASSEMBLONS - NOUS AUTOUR DE CES MOTS SIMPLES ET HUMAINS: A BAS LES ARMES! VIVE LA PAIX!

EGYESITSÜK ERŐFESZÍTÉSEINKET! MOZDITSUK ELŐ A LESZERELÉSI TÁRGYALÁSOK SIKERÉT! TEGYÜK FÉLRE MINDAZT, AMI ELVÁLASZT! ÉRTSÜNK EGYET EZEKBE AZ EGYSZERŰ ÉS EMBERI SZAVAKBAN: LE A FEGYVEREKKEK! ÉLJEN A BÉKE!

LENINRŐL

Kilencven évvel ezelőtt, 1870 április 22-én született Vlagyimir Iljics Lenin. Nevét városok és falvak viselik. Emléke egy a huszadik századdal. Kultúra és humanitás = "Lenin, Egyszerűség és szeretet; tudás és erő = Lenin.

Kilencven éves lenne most, ha élne. Rosszu, évtizedes küzdelmének, szellemi és szervező alkotómunkájának nagy műve - a szocializmus.

Soha nem felejttem el az egyszer olvasott történetet: szerény, udvarias, szinte bocsánatkérő levelet ír egy fővárosi könyvtárnak - néhány könyvet és egy görög szótárt kér kölcsön - de igéri, hogy pontosan visszahozza. Lenin - a társadalomtudományok tudós embere - rengeteget dolgozott könyvtárakban, hazájában is és a száműzetésben is. Alaposan ismerte a könyvtárakat, beosúlta munkájukat. A fiatal szovjetállam akkor még nem tudta biztosítani, hogy minden kézikönyv ott álljon a tudós könyvespolcán. S most, nézzük meg mennyire jutott a szovjet könyvtárügy! A kis falvak, kis kolhozok félszobányi "könyvtáratól" a vándorkönyvtárakon át a könyvtáróriásokig - mekkora ut... Lenin egész életét azért áldozta, hogy az elnyomott egyenlőtlen emberből emelt fejű, okos, bátor, boldog ember legyen.

Gorkij azt mondotta róla: "Emberfeletti akaraterője nem veszett el, megmaradt a földön, testet ölt az emberekben. Az általa sugallt és megkezdett munkát sohasem lehet megállítani, talán még ideiglenesen sem lehet félbeszakítani. A világ várta ezt az embert, az ember eljött, megmutatta az utat - és ezen az úton az emberek végig fognak menni, maguk előtt látva a halhatatlan vezér ragyogó alakját."

Nevét városok és falvak viselik. Tudós, egyszerű ember volt, akiről nem feledkezünk meg soha.

Szergej Jeszenyin

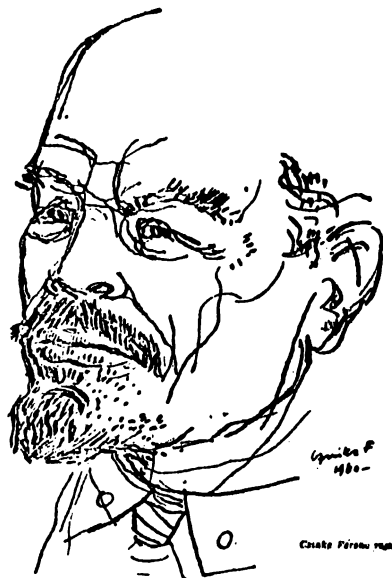
L e n i n
(Részletek)

S szólt a néphez
s elvitte új világ vizéhez:
Számolj le - ugymond - végzetteddel
ragadd meg sorsod két kezoddel,
mert nincs kiút és nem lehet,
csak tenhatalmad - szovjeted!...

S meghalt...
Mi sírunk csöndesen,
de vigasz-e a muzsa millióknak?
Ágyu-titánok felzokognak
utolsó disz-tűz zug el messze fenn...
Lenin, a megmentőnk, halott.

De nekik, kiket itt hagyott,
hogy vasbetonná edzzék sárba fulladt,
zajló, vergődő országunkat,
hiába mondd,
hogy Lenin halott.
Komor, mélységes gyászon át
szívükbe fojtva könnyet, bánatot:
Lenin ügyét
ők építik tovább.

(Madarász Emil fordítása)

Chako Páramo rajta

szabad szóval

"KATALÓGUSKÉRDÉS AZ OSZK-BAN"

Lapunk előző számában VEREDY Gyula fenti című cikkét közöltük. Vita-indításként e számunkban a Könyvfeldolgozó Osztály egyes munkatársainak hozzászólásait adjuk.

ROVATUNK JELLEGÉBŐL KÖVETKEZŐEN A BEÉRKEZETT HOZZÁSZÓLÁSOKAT A VITA LEZÁRÁSÁIG SZERKESZTŐI VÉLEMÉNY HOZZÁFÜZÉSE NÉLKÜL KÖZZELJÜK.

EPERJESI JÁNOS:

Veredy Gyula cikke megemlíti, hogy a felduzzadt katalógusaink ellátására nincs elég munkaerő. Szeretném ha tudatosulna könyvtárunkban, mi van a mögött, ha nálunk egy katalógus "felduzzad".

A nem köteleespéldány útján gyarapodó könyvtárakban egy "duzzadó" katalógus azt jelenti, hogy Nagy Péternek nem 1-2, hanem esetleg 20-30 műve lesz a katalógusban. Nagy Péter és Nagy Pál közé esetleg még be kell osztani Nagy Felbártot. A beosztás tempóját és a cédulabeosztó normáját ez nem igen érinti - egy jó beosztó Felbártot is éppen annyi idő alatt osztja be.

Nálunk azonban, ahol megkapjuk egy-egy mű összes kiadásait, egész másként alakul a helyzet. A kiadások elég zavaros volta /az év és a kiadási szám egymásutánja hány helyen nem vág össze/, a tankönyvek dzsungelje, a keretes kiadások komplikált címlírásai miatt címfelvételezésünk sokszor változtatni volt kénytelen. Mindezeknek vetülete katalógusainkat elég bonyolulttá teszi s a beosztó munkáját lassítja. Ha tehát könyvtárunkban valahol normát állapítunk meg, tekintetbe kell venni mindenütt anyagának sajátos voltát. Ez áll a feldolgozó munka minden állomására.

Veredy Gyula felveti a "kulimunka" kifejezést. Könyvtárunkban ahol egy nemzet szellemi terméke áll mellettünk, nincs és nem is lehet "kulimunka". Sokszor hallok - "Bizony én nem bírnám azt az egyhangu unalmas munkát, amit Eperjesy csinál". Meg kell vallanom, még soha nem unatkoztam. Könyvekről most nem beszélek - de még a könyvcímek is egymás mellett olyanok mint egy virágoskert. A jó öreg Szinnyeivel sokszor karöltve, korok és emberek közt visz az út és bizony sok minden elgondolkoztató. Próbáljunk szint adni a szürke dolgoknak is.

HARSÁNYI MARGIT:

Úszinte örömmel olvastam Veredy Gyulának könyvtárunk katalógusaival foglalkozó cikkét. Magam, mint a Könyvfeldolgozó Osztály szakoszó állomásának egyik dolgozója részt veszek a szakkatalógus gondozásában is. Legyen szabad ezért a szakkatalógusról mondottakat egy számszerű példával alátámasztani. Nemrég fejeztem be a szakkatalógusban az erdészeti rész átírását, amelynek régi 634.9 sorszámú 634.0-ra mó-

dosult.

Ez az anyag átszakozás után 1 580 cédulát tett ki. Ennyi szakozásnak az átírása; a viszonyított számoknak más fiókokban való javítása, utána a régi számoknak a helyrajzi naplóban avagy a sorozati katalógusban való helyesbitése; majd a katalógus újból való megszerkesztése és végül a mutatószerkesztés munkálatai összesen 6 heti teljes munkaidőt vettek igénybe. A munka menetét tekintve, a szakszámok átírása szorosan kapcsolódik a szakozó munkához. A viszonylatok átírásánál, a legkülönbözőbb fiókokból való cédula-kiszedés folytán, már nagyobb rész jut, a sokkal több időt kitevő manuális munkára. Ez még jobban előtérbe lép a helyrajzi naplóban való átírásoknál, amikor kb. 250 naplókötetben oszlanak meg a helyesbitendő számok. A munka meggyorsítása érdekében itt igénybe lehetne venni kezdő könyvtárosoknak vagy tanulóknak alkalmi segítségét, akik kellő felügyelet mellett dolgozva, gyakorlati szakozási ismeretekre tehetnének szert.

Az elmondottak alapján talán a katalógus kérdésektől távolabb állók részére is érthetőbbé válik, hogy a szakkatalógus revíziójának szép és fontos munkája miért halad olyan lassan.

SCHNELLER KÁROLY:

Verody Gyula gondolatébresztő cikkét nagy meglepéssel olvastam, hiszen a mi - nem látványos, de annál több odaadást és figyelmet kívánó - munkánkat emeli az azt megillető helyre. A cikk által érintett számos kérdés közül most csak egygel, a szakkatalógus kérdésével kívánok foglalkozni.

A szakkatalógus revíziója lényegében soha le nem záruló munka. Évente több ezer kiegészítést és változtatást közöl a hivatalos jegyzék. Ezeknek, valamint a házi döntéseknek következetes - de egyben mértéktartó - alkalmazása, illetve nem-alkalmazása számos elméleti döntést kíván meg. Ez természetesen maga után vonja a revízió folyamatosságát, azaz be nem fejezhetőségét. Nem közelíthetjük meg tehát a célt úgy, hogy időlegesen beállítunk több munkaerőt, akik "elvégzik" a revíziót, 2, 5 vagy 10 év alatt "rendbehozzák" a katalógust, s azután a "sima" beosztást elvégezheti a korábbi létszámú személyzet. A feladatok nagyok és nem is lehet egyszerűen a végükre érni. /Ez természetesen nem ellenkezik a cikk ama megállapításával, hogy jelenleg különösen sok a rendezni való./ De ehhez a munkához sem lehet kampányszerűen, rövid időre beállítani kisegítőket - legfeljebb egyes munkafázisokhoz -, mert úgy gondolom, hogy a könyvtári munkának alig van olyan ága, amely nagyobb gyakorlottságot, azaz munkaerő-állandóságot igényelne, mint a katalógusszerkesztői munkakör.

VARGA BÉLÁNÉ

Már régen vártuk a katalógusszerkesztő munkája nagyobb megbeosztása szükségességének felvetését, amely eddig a címléírás és szakozás mellett - valljuk be őszintén - csak mellékes és lenézett munkának számított. Hiszen akármilyen lelkesedéssel is vállal valaki egy bizonyos munkát, ha azt látja, hogy nem becsülik eléggé, lassan elszáll a lelkesedése és a munka robottá válik.

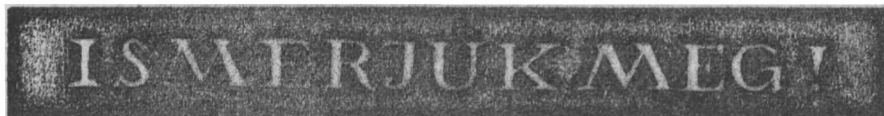
A katalógus-munkától általában a fiatalok idegenkednek, pedig fontos lenne az utánpótlás megszervezése is. Véleményünk szerint ehhez férfierő kellene, mert a katalógusok növekedésével egyre nehezebbé válik a munka. Ehhez hozzájárul katalógus-szekrényeink minősége is. Nyilván könnyebb lenne rendszeres fogóval ellátott, jól oszszó, könnyű fiókokat - sokszor naponta 200-at is - kihuzni és helyretenni /ez komoly fizikai munkát jelent/, mint olyanokat, amilyenek a mi mostani fiókjaink, -

a helyről nem is beszélve, ezen azonban csak a várbeli elhelyezés tud majd segíteni.

Ugy gondoljuk, hogy a Várba való költözés előtt az összes kívánnivalókon segíteni kellene. A katalógusok gondozóinak létszámát szükséges lenne emelni, mert a jelenlegi személyzettel csak a beosztást lehet elvégezni, de eredményesen javítani és a szabványváltozások által okozott zavart következetesen helyrehozni nem lehet.

Tavalyi pozsonyi tanulmányutunkon láttuk az ottani Egyetemi Könyvtár praktikus és szép kivitelű katalógusszekrényeit és irigyeltük is azokat. De mást is láttunk. Ott a kartonok betürendezését technikai munkások végezték. Természetesen ehhez megfelelő számú technikai munkásra lenne szükség.

Mindent összefoglalva: ha a létszámot emelnék, akkor gyorsabban menne a katalógusok revíziója, ill. tökéletesebbek lehetnének az egyes katalógusok és így közelebb jutnánk a könyvtár igazi céljához: az olvasók minél gyorsabb és jobb kiszolgálásához.

KIADVÁNYCSERE A KULTUREGYZMÉNYEK KERETÉBEN

Általánosan ismert tény, hogy hazánkat szoros kulturális szálak fűzik a szocialista országokhoz és hogy e kapcsolatokat az évről-évre meghosszabított kulturális egyezmények öntik szervezett formába. Kevésbé közismert azonban, hogy e kulturegyezményeknek könyvtári vonatkozású pontjai is vannak és e pontok rendszerint könyvtárunkat érintik, mint a könyv- és folyóiratcsere egyik legfőbb magyarországi gazdáját. Az egyezményt kötő országoknak ugyanis az a céljuk, hogy a tudományos, ismeretterjesztő és szépirodalmi könyv- és folyóirattermésük javát minden különösebb formáság nélkül kicseréljék és ezeken keresztül is kölcsönös tudományos és kulturális életük fejlődéséről tájékoztatást nyújtsanak.

A könyvtárunk keretei között, a Könyvforgalmi Főosztály részeként működő Nemzetközi Csereszolgálat számára ez a kulturegyezményes csere tekinthető a legfontosabbnak az országos hatáskörű funkciók közül. Országosnak nevezzük, mert a külföldre küldendő anyagot nem az OSZK saját kiadványai képezik, hanem a kötelezpéldány-csoporttól, a többi válogatókkal egyidejűleg igényelt és átvett anyagból biztosítjuk. Ezt a munkát tehát a többi könyvtár nevében is végezzük és a könyveket a klasszikus csere formától eltérően magunk válogatjuk ki, természetesen a csere-társak általánosan körvonalazott kívánságainak megfelelően. Ilyenformán igyekszünk gondoskodni arról, hogy a magyar tudományt, ismeretterjesztő- és szépirodalmat reprezentáló küldemények menjenek rendszeresen a baráti országokba, hogy az ottani nemzeti vagy állami könyvtárak olvasói lehetőleg teljes és hű képet kapjanak a magyar kulturális élet fejlődéséről és mindenkori helyzetéről.

Még inkább mutatja e csere központi jellegét a viszonzásul érkező könyvküldemény itthoni szétosztása. A beérkezett küldeményeket nem az OSZK kapja, hanem ab-

ból csupán más könyvtárakkal együtt - de mindenestre az elsők között - meghatározott menetrend szerint válogat. Ez a menetrend az anyag heti váltakozását jelenti, hasonlóan a kötelespéldányelosztásnál szokásos válogatási rendszerhez, amelyben elsősorban a hálózati központok képviselői részesülnek.

Anélkül, hogy számadatokat sorolnánk fel, csupán a forgalom mennyiségi jellemzésére említjük: 1959-ben kb. 9 000 könyvet és 1 400 periodikát küldtünk ki a baráti országok könyvtárai számára és tőlük kb. ugyanilyen mennyiségű könyv és folyóirat érkezett.

A csereforgalmat közelebbről vizsgálva a következő képet kapjuk: Kitűnően működik a csere a LENIN KÖNYVTÁRRAL, mely majdnem teljes kötelespéldánysort kap és rendkívül sokrétű és érdekes anyagot küld. Elsőrangú szervezettségű a BERLINI DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEKKAL folytatott cserénk. Mennyiségileg kisebb, de nem kevésbé eredményes és széleskörű a REKINGI NEMZETI KÖNYVTÁRRAL és a SZÓFIAI V. KOLAROV NEMZETI KÖNYVTÁRRAL lebonyolított forgalmunk. E könyvtárakkal kapcsolatban valóban beszélhetünk arról, hogy kicseréljük egymással az alapvető kiadványokat mind a tudomány, mind a szépirodalom területéről. Kevésbé reprezentálják országaik könyvtermését a PRÁGAI NEMZETI KÖNYVTÁR és a VARSÓI NEMZETI KÖNYVTÁR küldeményei. Igaz, hogy maguk is csak korlátozott, főleg társadalomtudományi jellegű magyar anyagot igényelnek. Ujabban vett lendületet a BUKARESTI NEMZETI KÖNYVTÁRRAL folytatott cserénk, de mind Bukarest, mind Prága és Varsó viszonylatában egyelőre keveredik a nemzeti könyvtárak saját cseréje az országos jellegű kulturegyezményes cserével. Ennek az OSZK szempontjából az a haszna van, hogy elsősorban hungarikák érkeznek az általános, tehát előre nem válogatott könyvanyagban.

Bár a kulturális egyezmények rendszerint a szerződő államok nemzeti könyvtárait jelölik ki az ismertetett általános jellegű, reprezentatív célu könyv- és folyóiratosere lebonyolítására, e rendszer analógiájára több szovjet könyvtárral /Társadalomtudományok Alapkönyvtára, Moszkva; az Össz-szövetségi Idegennyelvű Irodalom Állami Könyvtára, Moszkva; a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár, Leningrád/ létesítettünk hasonló megállapodást, amennyiben részükre magunk válogatjuk ki az érdeklődési körükbe vágó anyagot és ugyanezt teszik ők is.

Legujabban Magyarország kulturális egyezményeket kötött néhány nem szocialista országgal is, így pl. FINNORSZÁGGAL, IRAKKAL, az EGYESÜLT ARAB KÖZTÁRSASÁGGAL, továbbá a távol-keleti szocialista országokkal /KOREA, VIETNAM /. Mig az utóbbiaknál valóban létre is jött könyvosere, de súlyos problémák merültek fel nyelvi okokból a beérkezett anyag elhelyezését illetően; addig az előbbieik irányában a Nemzetközi Csereszolgálat tett kezdeményező lépéseket.

Az a tény, hogy az egyes szocialista országokban a kulturegyezményes cserét még különféleképpen értelmezik és ennek megfelelően a jövő-menő anyagban lényegileg is nagy eltérések adódnak, a BERLINI DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEKOT arra indította, hogy külön nemzetközi szerződés megkötését javasolja, amely az említett reprezentatív anyag kölcsönös megküldésének egységes szabályozásával foglalkozna. A szerződéstervezethez a Nemzetközi Csereszolgálat hozzászólt, a részletes vita előrelátólag majd egy nemzetközi megbeszélés tárgya lesz.

Reméljük, hogy a jövőben az eddigieknél még fokozottabban tudjuk majd a kulturegyezményekben rejlő lehetőségeket kihasználni, segítve ezzel mind a magyar könyvtárak állománygyarapítását, mind a magyar tudomány és kultúra külföldi hírnevét.

GOMBOCZ ISTVÁN - ÜRÖGDY GYÖRGYNÉ

könyvtárunk munkájáról

KÖNYVTÁRUNK 1958-AS ÉVKÖNYVE

Könyvtárunk Évkönyvének második - 1958-ra szóló - kötete a napokban jelent meg. A könyvtár évi beszámolóján és a dolgozók tudományos munkáját ismertető bibliográfián kívül 16 könyvtári dolgozó közleményeit és tanulmányait tartalmazza.

Az új Évkönyv a következő, négy főrovatra oszlik: A könyvtár életéből. - A könyvtári munka módszertani kérdéseiről. - Az OSZK gyűjteményeinek anyagából. - Könyvtár- és művelődéstörténeti tanulmányok.

Az Évkönyv - és az azt remélhetőleg követő további Évkönyvek sora - egyre tudatosabban kívánja kifejezni azt a roppant változást, ami igazi nemzeti könyvtárrá fejlődő intézményünkben egy évtizeddel ezelőtt kezdődött és kihatásában még nem zárt le. Tartalmát az egész művelődésünket átformáló kulturforradalom határozza meg. Könyvtárunk ma már a szocializmus építésén munkálkodó tudományos nagyüzem. Dolgozóink egyéni tudományos tevékenysége is egyre inkább a gyűjtés, feldolgozás, olvasószolgálat, az irányítás és szervezés kérdései felé fordul. Ehhez járul majd, mint közvetlen, égető feladat a könyvtárépítés: az új otthonunk tervezésének és berendezésének elvi feladatait tisztázó kutatómunka. A nemzeti múlt itt őrzött, pótolhatatlan írásbeli emlékeinek feltárását szolgáló tudományos munka területe így szélesedik ki és egészül ki új területekkel, de így is forr össze dolgozó néptünk mindennapi életének követelményeivel.

Ezt kívánja kifejezni és tükrözni az Évkönyv. Hogy a megjelölt irányban tovább haladhassunk, ahhoz a könyvtár vezetősége és az Évkönyv szerkesztőbizottsága minden dolgozónk segítségét és közreműködését várja. Az Évkönyv nem szabad, hogy változhatatlan, lezárt "anyaggyűjteménnyé" váljék, hanem élő, egyre tökéletesebbé váló organuma kell legyen a Könyvtárban folyó sokirányú kutatásnak, elsősorban a könyvtár-tudományi munkának.

Az 1958-ra szóló Évkönyv megjelenésével egyidőben már megkezdődtek a következő kötet előmunkálatai is. Az anyag már részben együtt van. Akinek azonban, a már felkért szerzőkön kívül, cikke, adaléka vagy akár csak témája, esetleg gondolata van, közölje mielőbb, mert az igazgatóság kívánsága az, hogy a kötetek ezentúl gyorsabban kövessék egymást és lehetőleg kevéssel a "tárgyév" lezárása után jelenjenek meg. Ehhez persze a könyvtár gazdasági szerveinek a segítségére is szükség lesz.

Az Évkönyv egyik feladata, hogy gyakorlati választ adjon arra a vitára, amely az OSZK Híradóban folyt és folyik a könyvtárban folyó tudományos munka jellegéről. Az élethez, a gyakorlathoz való szorosabb hozzásimulás és egyre emelkedő színvonal - ez az, amit a következő Évkönyvek munkatársaitól és dolgozóitól várunk. -

DEZSÉNYI BÉLA

A "NOVA POSONIENSIA" UJABB PÉLDÁNYAI KERÜLTEK FÉLŐ

A Könyvelosztó Rokolya-utoai részlege most dolgozza fel és osztja szét a nemzeti tulajdonba került ill. a Régi és Ritka Nyomtatványok Tára által fölüspéldányként átadott RMK-kat. E munka során sok érdekes kiadvány ment át a kezükön, ezek közül is kiemelkedik azonban az a többtagu kolligátum, amely két RMK és két 1711 utáni nyomtatvány mellett a NOVA POSONIENSIA több számát, illetve SYLLABUSÁT tartalmazza.

Ez a hirlap igen ritka, s értékes emléke a magyar sajtó történetének. DEZSÉNYI Béla így ír róla "A magyar sajtó 250 éve" c. kiadványban: "...latin nyelvű második rendszeres hirlapunk, a Pozsonyban megjelenő Nova Posoniensia...1721 márciusában indult és utolsó fennmaradt száma 1722 szeptember 10-ről van keltezve; minden jel arra vall, hogy ekkor meg is szűnt. Hetenként egyszer jelent meg, minden száma négy oldalból állt és az oldalak már meg voltak számozva. Alakja kis negyedrést volt... de már két hasábra volt tördelve rajta a szöveg... Syllabus címmel külön havi mellékletet is ad, amelyben rendszeresen csoportosítva összefoglalja a hónap eseményeit, történelmi és tárgyi magyarázatot fűzve hozzájuk."

"A lapot egy néhány évvel korábban Pozsonyban megtelepedett nyomdászmeister, ROYER János Pál adja ki. Szerkesztője nem nevezi meg magát, de megállapítható, hogy BÉL Mátyás volt, Magyarország földrajzának és történelmének első tudományos alapvetője. Valószínűleg az volt a lap fő célja, hogy az iskolában olvassák, segédeszközként az egykoru történelem és a latin nyelv tanításához..."

Ez utóbb feltételezést csak valószínűsíti, hogy az előkerült kolligátum a Sárospataki Állami Tanítóképezde leadott ümlesztett könyvanyagával került a Könyvelosztóhoz, s egykoru bejegyzés tanúsága szerint TSEÉTSI János sárospataki tanár tulajdona volt már a 18. században.

Sajnos a hirlapnak nem valamennyi számát tartalmazza a kötet, azonban így is van benne egy szám, amely eddig hiányzott az OSZK állományából, és az előkerült 7 Syllabus közül pedig egyetlen egy sem volt eddig meg a Hirlaptárban.

Ez az értékes kiadvány könnyen elsikkadhatott volna, mert a részleg csak az 1711 előtti művek szempontjából dolgozza fel a könyveket, s a kolligátum első tagja SZENTIVÁNYI Márton: *Curiosiora et selectiora variarum scientiarum miscellaneorum* c. igen ismert és nagy példányszámban fennmaradt művének egy része, még hozzá meglehetősen rongált állapotban. Nem valószínű, hogy az RMK-szétosztás során valamelyik könyvtár is igényelte volna ezt a példányt. Így kevésbé pontos munka és kisebb szakmai tájékozottság esetén könnyen elkerülhette volna a figyelmet, hogy a kolligátum egyik 1711 utáni tagja Hirlaptárunk számára értéket képvisel, s a kis kötet elszűnyedt volna az un. Könyvalaphan, ahol a könyvtárak által nem igényelt RMK példányok várják egy esetleges későbbi igénylő jelentkezését. - WIX GYÖRGYNÉ

A MŰSZAKI PÉLDÁNYOK BESZOLGÁLTATÁSÁRÓL ÉS A HIBÁS PÉLDÁNYOKRÓL

Műszaki példány a könyv első 15 kinyomtatott példánya, melyet a nyomda a kiadónak küld meg és amely bár a végleges példány igényével készül, célja mégis az, hogy a több ezer példány kinyomása előtt még egy utolsó lehetőséget adjon a kiadónak a könyvben esetleg megbúvó hibák kiküszöbölésére. Gyakorlatilag a műszaki példány átnézése után csak a legkritikább esetben kerül sor változtatásra. A műszaki példány minőségileg nem különbözik a könyv többi példányától.

Mint hogy a műszaki példány létrejötte megelőzi a többi példányét, azért, hogy a könyv adatai a Nemzeti Bibliográfiában a könyv megjelenésével egyidejűleg közöl-

hetők legyenek, a Kiadói Főigazgatóság elrendelte, hogy a kiadók a könyv egy teljes műszaki példányát 24 órán belül küldjék meg könyvtárunknak. A nyomda azokból a könyvekből, melyekből a kiadó műszaki példányt küldött a szokásosnál eggyel kevesebb kötelespéldányt küld.

A könyveket a nyomdáknak minőségileg is ellenőrzik. Ha ez ilyen jól meg van szervezve, bizonyára hibátlan könyvek kerülnek ki a nyomdákból. Sajnos ez nincs így, a hibás példányok a kötelespéldányok között is előfordulnak. Hiányzó és fordítva bekötött ivék, elmosodott vagy üres oldalak a leggyakoribb hibák. A könyv hibáit rendszerint már a Kötelespéldány Csoport átvevője észreveszi, de előfordul, hogy azok eljutnak a válogató könyvtáráig és ezek küldik vissza a könyvet kicserélésre.

A Kötelespéldány Csoport megalakulása után egyes nyomdák nem értették, hogy miért kell olyan sok kötelespéldányt beküldeni és előfordult, hogy egyes nyomdák a kötelespéldánybeszolgáltatást a nyomdai selejt elhelyezésére próbálták felhasználni. Külön felvilágosításra volt szükség, hogy a nagy tudományos könyvtárak nem vehetnek állományukba hibás könyvet és az egész magyar nyomdaipar jóhírnevét veszélyeztetné ha ilyen könyv a nemzetközi oszere útján külföldre kerülne.

Ma már a kötelespéldányok között sem több a hibás, mint a kereskedelmi forgalomba kerülő példányok között. MZ

H i r e i n k

FELSZABADULÁSUNK 15. ÉVFORDULÓJÁRÓL számos külföldi könyvtár és tudományos intézet emlékezett meg. Ez alkalomból levélben-táviratban üdvözölték könyvtárunkat és fejezték ki jókívánásaikat:

LEIPZIG - Deutsche Bücherei; **MOSZKVA** - Lenin Könyvtár, Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Tájékoztató Intézete, OSZSZSZK Állami Nyilvános Történeti Könyvtára; **PEKING** - Nemzeti Könyvtár, Kínai Népköztársaság Tudományos Akadémiájának Tájékoztató Intézete; **TIRANA** - Egyetemi Könyvtár.

A **PEKINGI NEMZETI KÖNYVTÁR** felkérésére Tájékoztató Osztályunk állítja össze Mao Ce-tung Magyarországon megjelent politikai, filozófiai és szépirodalmi műveinek, tanulmányainak, valamint újságcikkeinek teljes jegyzékét.

INDIÁVAL kapcsolatban Magyarországon megjelent irodalom összeállítását kérte könyvtárunktól a Külügyminisztérium. A terjedelmes bibliográfiát Tájékoztató Osztályunk készítette el és továbbította az illetékes szervezetnek. Ugyanosan elkészült a **DAN SZERZŐK** utolsó harminc évben hazánkban megjelent műveinek **KÖNYVESZETE**. Ezt az összeállítást kísérletképpen adremalevonatok formájában készítettük el és további -tettük a Kulturkapcsolatok Intézetének.

Bekapcsolódott a Gyarapítási Osztály hungarica-figyelőszolgálatába a Tájékoztató Osztály is. Munkatársai 68 külföldi folyóirat figyelését vették át a Gyarapítási Osztálytól. A Bibliográfiai Osztályt ugyancsak a Tájékoztató Osztály segíti -ti ter munkán kívül a tizenötéves retrospektív nemzeti bibliográfia selejtezési munkálataiban.

"**DIE BIBLIOGRAPHIE IN DEN EUROPÄISCHEN LÄNDERN DER VOLKSDEMOKRATIE**" o. Leipzigben megjelent gyűjteményes kötetben a magyarországi bibliográfiai tevékenységre vonatkozó tanulmányt **BELLEY Pál**, a Tájékoztató Osztály vezetője írta. A terjedelmes tanulmány függelékben közli a legfontosabb magyar bibliográfiai és dokumentációs kiadványok annotált jegyzékét is.

Könyvtárunk is részt vesz a Magyar Nemzeti Múzeumban bemutatásra kerülő **RISORGIMENTO EMLÉKKIÁLLÍTÁS** rendezésében. Az anyaggyűjtő és rendező munkálatokban könyvtárunk részéről **BELLEY Pál**, **CSAPODY Csabáné** és **HERNÁDI Ferenc** vesz részt.

ERŐTELJESEN FEJLŐDIK A BOLGÁR KÖNYVKIADÁS. A kulturális egyezmény keretében Szófiából érkező könyvküldemények a bulgáriai könyvtermelés szemmel látható fejlődésének jeleit mutatják. A korábbi nagyrészt szépirodalmi és népszerű tudományos irodalom mellett egyre nagyobb a komoly és specializálódott szakirodalom részaránya. Legutóbb mintegy 60 kötet könyv érkezett, amelyek között bőven volt választék a műszaki és a közgazdasági könyvtárak részére is.

ÁPRILIS 15-IG 3678 kéressel fordultak a Könyvtárközi Kölcsönzéshez. Ez a tény is mutatja, hogy milyen mértékben nőtt meg az érdeklődés az országban nem található könyvek, folyóiratok iránt.

A KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS az alábbi hungarica disszertációt szerozte meg a Gyarapítási Osztálynak mikrofilmözés céljára: KROYER, Rudolf: Geschichte der Herrschaft Eisenstadt bis zum Jahre 1647. Wien 1954.

Dr LÖBL ÁRPÁD jugoszláv egyetemi tanár Novi Sadról kereste fel a napokban könyvtárunkat. Dr Löbl kiváló ismerője a Vajdaság munkásmozgalmának, gazdaságtörténetének és mint számos jugoszláv folyóirat munkatársa igen aktív irodalmi tevékenységet fejt ki e területeken. Látogatása alkalmából többek között két tanulmányát nyujtotta át könyvtárunknak különnyomatban. A tanulmányok szerb nyelven jelentek meg, és így az alábbi címek fordítások: Osztályharcok a Vajdaságban és a Vajdaság forradalmi kapcsolatai Magyarországgal 1918/1919-ben. Novi Sad 1959. és Milorad Popović és Szabó Ervin kapcsolatai. Novi Sad 1959.

BEFEJEZŐDÖTT A MÜNCHENI KATALÓGUS LEFÉNYKÉPEZÉSE. E munkát a Mikrofilmtár 1958 decemberében kezdte meg, ez év március 16-án fejezte be. Összesen 113 000 db. müncheni katalóguscédulát fényképeztek le, és kb. 330 000 db. katalóguscédulát készítettek a szürke katalógus számára. A napi teljesítmény átlagosan 600 felvétel és 1400-2000 db. katalóguslap volt.

NÉHÁNY ÉVVEL EZELŐTT egy rövid hiradó-film ismertette az OSZK-ban folyó restaurálási munkálatokat. A film több külföldi államba, köztük a Német Demokratikus Köztársaságba is elkerült. A látottak alapján Hans HEILIGEND gerai és berlini restaurátor level útján keresett kapcsolatot SASVÁRI Dezsővel. A levelezés hasznos tapasztalatszerzésre adott lehetőséget.

A MUNKAÜGYI MINISZTERIUM 10. SZ. HELYIIPARI ISKOLÁJA felszabadulásunk 15 éves évfordulója alkalmából, ifjusági szakmai pályázatot hirdetett meg. A pályázaton köztársaságunk két műszaki tanulója vett részt. VÁROSI György I. díjat és 300 Ft. pénzjutalmat, MACZIKA Béla II. díjat és 150 Ft. pénzjutalmat nyert.

Beszámoló

A LIPCSAI KÖNYVTÁROSISKOLÁRÓL

Március folyamán egy hetet töltöttünk a Német Demokratikus Köztársaságban. A Zentralinstitut für Bibliothekswesen fennállásának 10. évfordulójával kapcsolatos ünnepekre hívtak meg bennünket. Az egy hét alatt három hétre való élményt gyűjtöttünk, ennek egy kis részéről szeretnék itt beszámolni.

Megérkezésünkkor a kalauzolásunkra beosztott német kollegát, a Magyarországon is járt Bodo REBLINT kértem meg, tegyék lehetővé számomra, hogy minél többet tudjak meg a német könyvtárosképzésről. Kérésemet igen komolyan vették és már másnap leutazhattam LIPCSÉBE, hogy megismerkedjem az ottani "ERICH WEINERT" KÖNYVTÁROS ISKOLÁVAL.

Az iskolán 10 és 12 osztályt végzett fiatalok tanulnak. A jövő tanévtől kezdve már csak 12 osztályt végezettek, azaz érettségizetteket vesznek fel. A tananyaguk körülbelül megfelel a mi középfokú könyvtárosképzésünk tananyagának. Itt ezt nem akarom részletezni, csak néhány érdekességet szeretnék elmondani.

A könyvtáros iskola hallgatói tanulmányaik végeztével nemosupán könyvtárosokká, hanem gyakorlott könyvtárosokká válnak. Tanulmányi idejük második és negyedik évét tankönyvtárakban töltik, de ezenkívül az iskolában töltött idő alatt is hetenként egy napot könyvtárban dolgoznak. A negyedik évben már gyakornokként a kezdő könyvtáros fizetésének 75 százalékát kapják.

Mindnyájunknak feltűnt, hogy a fiatal könyvtárosok nagy közönség előtt milyen jól, szabadon, szép stílusban tudnak beszélni. Megkérdeztük ennek okát. Kiderült, hogy a tanulásuk egész ideje alatt üzemekbe járnak könyvankétókat, előadásokat tartani és mire tanulmányaikat befejezik előadói rutint is szereznek.

Érdekes, hogy a könyvtáron iskolákban, de a könyvtárakban is szocialista munkaközösségeket alakítanak. Ezek 4-5 főből állnak és a szocialista brigádok mintájára nemcsak a munkában, a tanulásban, hanem a magánéletben is segítik egymást. Együtt dolgoznak, együtt szórakoznak és együtt vitatnak meg elméleti kérdéseket is. Nyáron együtt vettek részt mezőgazdasági munkában. Az igazgató közlése szerint az ilyen munkaközösségekben dolgozó hallgatók tanulmányi eredménye is érezhetően megjavult.

Még egy epizódot szeretnék megemlíteni, ami ugyan nem függ össze a könyvtárosképzéssel, de jó példa arra, hogy mennyire előzékenyek voltak velünk vendéglátóink. Berlinből Lipcsébe egy közvetlen Autobahn-on utaztunk, amely lakatlan helyeken keresztül nyílegyenesen szeli át az országot, és csak személyautók közlekedhetnek rajta. Hallatlanul gyors ezen a közlekedés, de igen egyhangú. Visszafelé - legnagyobb csodálkozásomra - egy más úton mentünk. Amikor a gépkocsivezetőtől ennek az okát kérdeztem azt válaszolta, hogy ugyanazon az úton utazva semmit se láthattam volna Németországban, - így kedvemért a hosszabb utat választottam. De ez csak egy eset volt a sok közül, naponta többször is találkoztunk ehhez hasonló előzékenységgel és vendégszeretettel. Reméljük, hogy mielőbb lesz alkalmunk ezt hasonló vendégszeretettel viszonzani. - BESENYEI ANDORNÉ.

SZAKSZERVEZETI KRÓNIKA

A SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉNEK ANYAGÁBÓL

ÁPRILIS 22-I ÜLÉS - Az SZB az alábbi kérdéseket tárgyalta meg és azokkal kapcsolatosan a következő határozatokat hozta:

"MÁJUS 1"-I ÜNNEPSÉG - Könyvtárunk MSZMP és KISZ szervezeteivel való előzetes megbeszélés alapján: a/ Az Ünnepséget előkészítő bizottságban az SZB képviselőivel MILHOFER Alajos-t bizta meg. b/ A felvonulásban való részvételre dolgozóinkat röpgyűléseken kell meghívni. A röpgyűlések előadóit az MSZMP, a KISZ és az SZB együttesen jelöli ki. Az SZB részéről CSAPODI Csabáné, KISS Jenő és SALLAI István tartanak röpgyűléseket. c/ A felvonulásban a VIII. kerület nagykönyvtáral - a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, az Országos Műszaki Könyvtár és könyvtárunk - együttesen vesznek részt, de mindegyik könyvtár külön zárt sorokban. d/ A felvonulásban dekorációként színes léggömböket használunk.

NÉPI ÜLNÖKÖK VÁLASZTÁSA - Népköztársaságunk Elnöki Tanácsának f. évi 6. sz. törvényerejű rendelete alapján könyvtárunk dolgozói 3 népi ülnökre tesznek javaslatot, akik f. évi május 15 - június 30 közötti időben kerülnek megválasztásra. A népi ülnökök választásával és az ezzel kapcsolatos SZB határozattal lapunk más helyén, külön cikkben foglalkozunk.

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI TANÁCS

ÜDÜLÉS - Lapunk megjelenéséig az alábbi dolgozók nyertek üdülési beutalást: Szakszervezeti kedvezményes beutalások - BALATONFÖLDVÁR: Szabó János és felesége ápr.7-21; BALATONLELE: Szőke Julia márc.31-ápr.6, Tahy Gábor és felesége márc. 31-ápr.6; HEVIZ SZANATÓRIUM: Galgóczy Lajosné ápr.8-28; KÚSZEG: Papp Ivánné kisleánya Zsófia ápr. 11-máj.3; ZEBEGÉNY: Veredy Gyula és felesége ápr.7-31.- Szak - szervezeti önköltséges beutalások - PILISSZENTKERESZT - Besenyei Andorné édesanyja: Balint Bóláné márc.30-ápr.12, Borsa Gedeon feleségével és 2 gyermekével ápr.6-ápr. 12, Pálincás Sándor és felesége P. Solymosi Ilona ápr.13-ápr.19, Dubois Sarolta ápr.13-ápr.19, Márffy Károly ápr. 13-ápr.19.-

KULTURÁLIS MUNKABIZOTTSÁG

ARTHUR MILLER: AZ ÜGYNÖK HALÁLA c. darabját vitatták meg könyvtárunk munkatársai március 23-án KERESZTURY Dezső vezetésével.

ÁPRILISI ELSŐ ZENEDÉLUTÁNUNKON Verdi Requiemjét hallgattuk meg a Milanoi Scala együttesének előadásában. A zenehallgatást ez alkalommal némiképp zavarta a zenegép "indiszpozíciója". Reméljük, hogy legközelebb /április 27-én/ már zavartalanul élvezhetjük Bartók Cantata Profana-ját, valamint Rameau operaszízeit.

A KULTURÁLIS MUNKABIZOTTSÁG SZAKMAI RENDEZVÉNYEINEK sorában április 13-án, az I. főosztály rendezésében tartotta meg előadását Dr. BALÁZS Sándor, az Országos Műszaki Könyvtár tud. főmunkatársa "A MECHANIKUS SZELEKCIÓ ÉS A GÉPI BERENDEZÉS A KÖNYVTÁRI MUNKÁBAN" címmel. Sajnáljuk, hogy a címben ígérték utolsó részletével a dósunk maradt: érdekes lett volna megvitatni, hogy vajjon a gyarapítás, vagy a központi katalógusok munkájában hogyan lehetne alkalmazni a legmodernebb gépi válogatóberendezéseket.

A SZEPMŰVESZETI MUZEUM munkatársai - kulturális csereprogrammunk keretében - április 14-én Kézirattárunkat látogatták meg, ahol J. Hajdu Helga főosztályvezető előadása, illetve vezetése tárta fel számukra az osztály értékes anyagát.

Kulturális munkabizottságunk MÁJUS 7-ÉN, szombaton TANULMÁNYI KIRÁNDULÁST rendez ESZTERGOMBA. Program: Indulás 7.35 órakor a Nyugati pályaudvarról. Érkezés Esztergomba 9.55 órakor. Esztergom-ban 10-18 órák közötti időszakban: Keresztény Múzeum Képtára. - Ebéd - Bibliotheca, majd az ásatások és a Kinostár megtekintése. Visszaindulás 18.58, visszaérkezés 21.06 órakor. Költség: féláru vasuti jegy oda és vissza 15 forint. Ebédről mindenki maga gondoskodik. A tanulmányi csoport létszáma korlátozott.

LEGKÖZELEBBI ZENEDÉLUTÁNJAINK MŰSORA:

ÁPR.27-ÉN: 1. JEAN-PHILLIPE RAMEAU - Részletek az alábbi operákból: Dardanus, Castor et Pollux, Hippolyte et Aricie, Les Indes galantes, Les Fetes d'Hébé. Előadják: Nadine Sautereau, Flore Wend /szoprán/, Irma Kolassi /mezzo-szoprán/, Paul Dorene, Jean Maciet /tenor/, Bernard Demigny /bariton/, Doda Conrad /basszus/, ka-

marzenekar és kórus, vez.: Nadia BOULANGER, 2. BARTÓK: Cantata Profana, Előadják: Richard LEWIS /tenor/, Marko ROTHMULLER /bariton/. New Symphony Orchestra and Chorus, vez.: Walter SUSSKIND.

MÁJUS 4.-ÉN, 1. BRAHMS: 2. szimfónia. Előadja; Minneapolis-i szimfonikus zenekara, vez.: DORÁTI Antal. 2. CSAJKOVSKIJ: B-moll zongoraverseny /No.1./ Előadja: FARNADI Edit. A Bécsi Operaház zenekarát vezényli: Hermann SCHERCHEN.

MÁJUS 25.-ÉN: BACH: János passió. Vezényel Robert SHAW. Meghallgatása közel 3 órát vesz igénybe.

BÉR-ÉS MUNKAÜGYI BIZOTTSÁG

Intézetvezetésünk a könyvtár rendelkezésére álló évi 1 százalékos rendkívüli előléptetési keretnek szétoztását az utóbbi évek demokratikus gyakorlatának megfelelően végezte el az idén is. Az előkészítő bizottságban az intézetvezetés részéről dr. Hazay László személyzeti előadó, a pártszervezet részéről Hámori Béla titkár, a szakszervezet részéről Horváth Viktor titkár és Milhoffer Alajos bérfelelős, a Gazdasági Hivatal részéről dr. Pálinkás Sándor gazdasági vezető vett részt.

A tárgyalás alapjául a osztályvezetők, csoportvezetők kérése alapján összeállított főosztályvezetői javaslatok, a bérfelelőshöz beérkezett egyéni kérések, valamint a szakszervezeti bizalmiak véleményei szolgáltak. Az előkészítő bizottság vezető elve az volt, hogy a szétoztásra kerülő bérkeret elsősorban a kiemelkedő munkateljesítmények elismerésére illetve az egyes esetekben mutatkozó bérfeszültségek megszüntetésére szolgáljon.

Bár a rendelkezésre álló összegből a többé-kevésbé indokolt igényeknek csak kis hányada volt orvosolható, mégis megelégedéssel kell tudomásul vennünk, hogy 76 dolgozónk részesült fizetés-emelésben és 12 dolgozó lépett előre magasabb fizetési fokozatba.

SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNK

kérdései

NAGY MEGTISZTELTETÉS A BIRÓI DMELVÉNYRE KERÜLNI

Népköztársaságunk Elnöki Tanácsának ez évi 6. számú törvényerejű rendelete értelmében a BIRÓSÁGOK NÉPI ÜLNÖKÉT május 15 - június 30 közötti időben kell megválasztani.

E választásoknak jelentőségét az a feladat adja meg, amelyet a bírósági munka a hatalom gyakorlásában betölt. Népi demokratikus államrendünkben a bírósági feladatokat egyfelől szakképzett bírák, másfelől dolgozó népünk képviselőiben népi ülnökök látják el.

Országunkban ez alkalommal 27 000 NÉPI ÜLNÖKÖT választanak azoknak a dolgozóknak soraiból, akiket a termelő üzemek, az állami gazdaságok, termelőszövetkezetek

és intézmények hoznak javaslatba. Alapvető követelmény megválasztásuknál, hogy olyan dolgozók kerüljenek a népi ülnökök soraiba, akik a bíraskodásban méltó módon képviselik dolgozó népüket.

HOGYAN KERÜLHET VALAKI A BIRÓI EMELVÉNYRE MINT NÉPI ÜLNÖK, HOGYAN VÁLHAT AKTIV RÉSZESÉVÉ A BIRÓI FUNKCIONÁK?

Minden 23. életévét betöltött magyar állampolgár, férfi vagy nő, aki feddhetetlen előéletű, munkájában példaadó, dolgozótársai között tekintélyt szerzett magának, akinek magánélete is kifogástalan, aki feltétlen hive a népi demokráciának a népi ülnöki tisztségre megválasztható.

A megválasztandó népi ülnökök évenként egy-egy hónapra munkahelyüket a birói emelvényvel cserélik fel és dolgozó néptünk megbizásából mint népi ülnökök bírósági munkát végeznek.

Az ülnökök többsége termelő üzemekből kerül ki, elsősorban a fizikai dolgozók közül. Az egyes kerületek, üzemek és intézmények a gazdasági életben betöltött szerepük és fontosságuk során jönnek számításba és küldenek segítséget a birói munka végzéséhez. Ezért kell különös jelentőséget tulajdonítanunk annak, hogy a VIII. kerületben a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és könyvtárunk 3-3 népi ülnököt jelöl a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz.

A népi ülnökök jelölése jelölő gyűléseken történik. Jelölésüket a VIII. ker. Tanács tanácsülésén vitatja meg és hagyja jóvá. A megválasztandó népi ülnökök tisztsége három évre szól.

Könyvtárunkban a népi ülnökök jelölését az SZB ápr. 22-i határozata alapján f. évi ÁPRILIS 27-ÉN, szerdán REGGEL FÉL 9 ÓRAKOR a PUSKIN U. DISZTEREMBEN tartandó SZAKSZERVEZETI TAGGYŰLÉS keretében tartjuk meg.

AZ OSZK DOLGOZÓI TOVÁBBKÉPZÉSÉNEK EGYES KÉRDÉSEIRŐL

Szakszervezeti Bizottságunk határozatának megfelelően az SZB SZAKMAI MUNKABIZOTTSÁGA megtárgyalta a könyvtár dolgozói továbbképzésének helyzetét és kérdéseit. ÁLLÁSFOGLALÁSÁT AZ ALÁBBI JAVASLAT FORMÁJÁBAN TERJESZTI AZ OSZK KOLLÉGIUMA ELÉ:

Könyvtárunk dolgozóinak továbbképzése megoldatlan és immár akuttá váló probléma. A tapasztalat szerint ezen a téren nem lehet az öntevékenységre számítani, de nem is lenne helyes, ha a könyvtár vezetősége kiengedné közülől ezt a fontos területet, mert a jól megszervezett, tervszerűen végbevitt továbbképzés nagymértékben segítheti és megjavíthatja az egész könyvtár munkáját.

Mindaz indokolja, hogy a továbbképzés intézményes keretek között, az intézetvezetés irányítása mellett szerveztessék meg.

A továbbképzés megszervezésénél a következő szempontok érvényesítését javasoljuk:

1. Szoros kapcsolatot kellene teremteni a továbbképzés tartalma és az intézet aktuális és várható feladatai között, vagyis a továbbképzésnek a konkrét feladatok jobb megoldására kell irányulnia.

Ezért a továbbképzésben belül is különös súlyt kellene kapniok azoknak a nagy

feladatoknak, amelyek a könyvtár munkájának legfontosabb részét képezik /pl. nemzeti bibliográfia kérdése, az olvasószolgálat megjavítása, a KMK egyes fontosabb problémái, stb./, valamint a Várba való felköltözéssel kapcsolatban a dolgozókkal szemben támasztott magasabb minőségi követelményeknek.

2. Könyvtárunkban - köztudomásúan - rossz a felső és középfoku káderek aránya. /4 : 1/. Sok felsőfoku képzettséggel rendelkező ember dolgozik középfoku képzettséget megkívánó munkakörben.

A középkáder utánpótlás kérdése megoldottnak látszik, ha a könyvtáros-tanulóképzés számszerű kereteit felemeljük. Célszerűnek látszana, hogy a megüresedett státusokra könyvtáros-tanulókat vegyünk fel, esetleg felsőfoku státusok átszervezése útján is.

A felsőfoku káderutánpótlás megoldására - külső emberek csak indokolt esetben történő felvételén kívül - két utat javasolunk:

Egyrészt meglévő közép- és felsőfoku kádereinket továbbképzés útján alkalmassá kell tenni a magasabb képzettséget igénylő feladatok megoldására.

Másrészt a könyvtáros-tanulók legjobbjait a középfoku tanfolyam elvégzése után az egyetem levelező tagozatára lehetne küldeni. Így alapos helyismerettel rendelkező, sajátnevelésű felsőfoku kádereket nyerünk.

3. A továbbképzésben résztvevő dolgozóknak reális perspektívát kellene adni, hogy a többletmunka vállalása az egyén szempontjából is érdemes legyen.

Arról van szó, hogy az öncólu tanulásra való felhívás helyett konkrét célokat kellene dolgozóink elé állítani, amelyek elérése magasabb munkakörbe jutásukat biztosíthatná.

Az anyagi megbecsülés biztosítását, mint a továbbképzés sarkalóját fontosnak tartjuk. A személyzeti fejlesztés során könyvtárunk valószínűleg magasabban dotált státusokat is kap. Lehetőséget kellene biztosítani dolgozóinknak, hogy megfelelő felkészültség esetén ők nyerjék el ezeket az állásokat. Erre vonatkozóan két megoldást ajánlunk:

a/ Az Intézet vezetősége bizonyos munkakörökre kiszemel egy-egy alkalmasnak látszó dolgozót és feltárja előtte azokat a követelményeket, amelyek teljesítése esetén elnyerheti az állást.

b/ Bizonyos munkakörök követelményeit nyilvánosságra hozva pályázatot hirdet azok elnyerésére és a betöltés előtt versenyvizsgát rendez a jelentkezők között.

4. Színes, változatos oktatási formákat kellene létrehozni, hogy mindenki megtalálhassa a neki leginkább megfelelőt.

Elsősorban fel kell hívni azoknak a dolgozóinknak a figyelmét a szakmai alapképzés különböző fokozataira, akiknek még nincs könyvtárosi szakképzettségük /alsó, közép és felsőfoku könyvtárosképző tanfolyamok, az ELTE könyvtáros szaka/.

A továbbképzést képzettségi kategóriák és munkakörök szerint kellene megszervezni. Különös súlyt kellene helyezni a nyilvános, de szűkebbkörű vitákra /felsőfokon/, és a magas képzettségű dolgozóknak, mint oktatóknak bevonására /alsó és középfokon./ A továbbképzés bevált formáit kellene alkalmazni, de a hatáosság ér-

dekóban minél kisebb létszámú csoportokban. Szükséges lenne megvalósítani a könyvtár-tudományi folyóiratok körözését az érdekelte dolgozók között. Az egyes osztályok munkaértekezleteire külső tanácsadóként több, a kérdés területén jártas dolgozót kellene meghívni, hogy hozzászólásaikkal egyrészt a jelenlevők ismereteit bővítsék, másrészt a kérdés megoldását elősegítsék.

5. A továbbképzésben résztvevők számára munkaidőkedvezményt lenne szükséges biztosítani, különösen akkor, ha a tanulás közvetlen haszonnal jár a könyvtárra nézve.

A tervszerűen irányított továbbképzésben résztvevő dolgozók számára nyújtott munkaidőkedvezmény bőségesen megtérül. Munkaidő-kedvezményt oly módon is lehetne adni, hogy a továbbképzési foglalkozásnak egy része legyen csak munkaidőben /pl. előadás 16-18 óráig.

Elvileg ellene vagyunk annak a megoldásnak, hogy a szombatot, vagy valamely másik napot egyszerűen tanulónapnak nyilvánítsuk. A munkaidőkedvezményt komoly tanulással kell kiérdemelni, az egyéni tanulás esetén pedig különösen. Nem lenne helyes, ha a könyvtár minden dolgozója egyszerre kezdene a tanuláshoz, munkaidőkedvezménnyel. A munkaidőn túli rendezvényeken helyes, ha minél többen vesznek részt./ A könyvtár vezetőségének meg kellene vizsgálni azt, hogy ki az, akinek érdemes megadni a tanulási lehetőséget munkaidőben. /Ez vonatkozik arra is, hogy az egyetem levelező tagozatára való jelentkezéseket is vizsgálják felül és az Intézet érdekeinek figyelembevételével javasolja azt az Intézetvezetőség. / A továbbképzés jó megszervezésével sok régi problémát lehet megoldani:

Perspektívát adhatnánk dolgozóinknak, munkakedvüket fokozhatnánk ;

helyes értelemben vett ambíciójukat felébresztve, felkelthetnénk a tanulási kedvet a valós célok kitűzésével;

végül ha új dolgozókat csak a középfokú tanfolyam elvégzésének feltételével vennék fel, csökkenthetnénk az új és a régi doogozók között lévő ellentétet.

HIÁNYZIK AZ ÉRDEKLŐDÉS

Államunk folyamatosan törekszik arra, hogy - a többi értelmiségi dolgozó élet-körülményeinek megjavításával párhuzamosan - a tudományos könyvtárakban dolgozók életkörülményeit is javítsa. A könyvtárakon belül ezzel kapcsolatban időről-időre mégis sok probléma merül fel. E problematikát több oldalról lehet vizsgálni. E vizsgálatok egyik módja az, ha a dolgozónak a könyvtáron belüli helyzetét vesszük tekintetbe, amikor is a hivatásárrzettel és a bérezéssel kapcsolatos problémákba szoktunk ütközni. Erről a Híradó hasábjain már folyt vita. Ezuttal nem az a szándékunk, hogy felsoroljuk az ezzel kapcsolatos valamennyi állásfoglalást, mindössze arra szeretnénk utalni, hogy miképpen lehet feloldani a nagyüzemi munkaszervezés és az ezzel szemben fellépő egyéni elkedvetlenedés és kielégületlenség ellentmondását.

Az ut minden bizonnyal a továbbképzés megszervezésén keresztül fog vezetni. Ez ma már általános felismerés. A jól szervezett továbbképzési rendszer mind az intézetvezetésnek, mind az egyes dolgozóknak nagymértékben kedvezni fog.

A VEZETÉS a továbbképzés útján: 1. sokoldalú munkatársi gárdát alakíthat ki, ami hozzájárul az operatívabb, a szükségletekhez jobban igazodó munka lehetőségének megteremtéséhez; 2. felmérheti az egyes dolgozók tényleges képességeit és al-

kalmasságát, ami viszont a beosztások és előléptetések igazságosabb és objektivebb rendszerét teremti meg.

A DOLGOZÓK számára a továbbképzés ugyancsak előnyös, mert 1. a könyvtári munka magasabb szemszögből való megértéséhez; 2. a legalkalmasabb munkakör megtalálásához, vagy - ha változatosságokat kedvelő dolgozóról van szó - a munkakörök időnkénti váltogatásának lehetőségéhez; 3. a képességek, a szorgalom objektív megítéléséhez, tehát összegezve: az egyéni jóérzés kialakulásához vezethet.

Könyvtárunkban a továbbképzés kérdése napirenden van, s belátható időn belül ki is fognak alakulni a továbbképzésnek a fenti eredményeket meghozó formái. Az intézet vezetősége kész arra, hogy e formák kialakításához és a továbbképzéshez szükséges áldozatokat meghozza. Ez persze csak a dolog egyik oldala. A másik oldalon a dolgozók állnak, akiknek érdeklődése nélkül a kísérletek módok maradnak, ill. azok, akik elzárkóznak a továbbképzés elől abba a helyzetbe jutnak, hogy megítélésükkel, előrehaladásukkal, bérezésükkel kapcsolatos, ma még olykor jogosnak tűnő kifogásaik és fenntartásaik idővel következtelenséggé, sőt felelőtlenessé válnak.

E cikk megírására az "ISMERJÜK MEG KÖNYVTÁRUNK EGÉSZÉT"-akció eddigi tapasztalatai készítették. Az akciót az SZB az OSZK új munkatársai, valamint azok számára szervezte, akiknek még nem volt lehetőségük arra, hogy a könyvtár egészét, ill. annak egyes osztályait tüzetesebben megismerjék. Az OSZK-nak mintegy 30 új dolgozója van, s legalább 30-ra tehető azok száma, akik szűk munkakörükön túl alig ismernek mást a könyvtár munkájából. Könyvtárunk vezetősége készségesen engedélyezte, hogy az akciót munkaidőn belül szervezzük meg. S AZ EREDMÉNY? A látogatásokon a mintegy 60 dolgozóból mindössze 8-10 jelenik meg rendszeresen. Ebből 2-3 fő a régebbi dolgozó. Főképp a fiatalok, a most végzetek tüntetnek távolmaradásukkal, holott számukra ezek a gyakorlati ismeretek még nem is továbbképzésnek, hanem képzésük kiegészítésének tekinthetők.

Természetesen nem akarjuk azt állítani, hogy ez az akció már a rendszeres továbbképzés lenne. A továbbképzésnek a látogatás különben is csak egyik formája. Az alaphelyzet azonban már azonos egy rendszeres továbbképzés alaphelyzetével.

Intézményünk vezetősége megtette a magáét. A dolgozókból viszont nagymértékben hiányzik az érdeklődés. MEGGONDOLKODTATÓ, HOGY VAJJON MEGOLDATLAN PROBLÉMÁINKAT, KIFOGÁSAINKAT, ELÉGEDETLENSÉGÜNKET MÁR MOST IS CSUPÁN AZ ALTERA PARS, A FÜLÖTTE - SEK ROVÁSÁRA LEHET-E CSAK IRNI. - fti

BUDAPEST DOLGOZÓINAK MÁJUS ELSEJEI FELVONULÁSA
állásfoglalás a béke, a demokrácia és a szocializmus ügye mellett.

Könyvtárunk MSZMP és KISZ szervezetei, SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGA
meghívja dolgozóinkat a felvonulásra.

GYŰLEKEZÉS: reggel 9 órakor a keleti pályaudvar melletti VERSENY U.
2. SZÁMU ÉPÜLETTEL szemben.

LEGYÜNK OTT MINDANNYIAN!

Kiadja az ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR MSZMP SZERVEZETE ÉS SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGA.
Megjelenik havonként. Fel. szerk. és kiadó: Horváth Viktor. Szerkeszti a Szerkesztő Bizottság. - Országos Széchényi Könyvtár - Budapest VIII. Múzeum u. 3. - házi sokszorosítása. Lapzártá: 1960. ápr. 16. Megjelenik 350 példányban. Nytsz. 202-1960.